ISSN 1339-3189

November 2014

Mladá veda

Young Science

Rozhovor s docentom Michalom Kozubíkom

Zadíženosť územných samospráv na Slovensku

Kultúrny turizmus najvýznamnejších múzeí vo svetových metropolách

www.mladaveda.sk

Mladá veda
Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

November 2014 (číslo 3)
Ročník druhý
ISSN 1339-3189
Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk
Fotografia na obálke: Kuala Lumpur 2013. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA
doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)
doc. PaedDr. Peter Čuka, PhD. (Katedra cestovního ruchu, Slezská univerzita v Opavě)
prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of UkrainianStudies, University of Toronto; Royal Society of Canada)
Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)
doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)
prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)
prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)
doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA
Mgr. Richard Nikischer (Sociologický ústav Akademie věd ČR, Praha)
Mgr. Branislav A. Švorc, PhD. šéfredaktor (Katedra turizmu a hotelového manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)
PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)
Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ
Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r.o.
www.universum-eu.sk
Javorinská 26, 080 01 Prešov
Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

Mladá veda
Young Science
ISSN 1339-3189

Vol. 2 (3), pp. 37-51

ZADLŽENOSŤ ÚZEMNÝCH SAMOSPRÁV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

INDEBTEDNESS OF LOCAL AUTHORITIES IN THE SLOVAK REPUBLIC

Barbora Mazúrová[1]
Autorka pôsobí ako odborná asistentka na Katedre ekonómie na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Súčasťou jej výskumnej práce je aj problematika verejnej správy.

Ján Kollár[2]
Autor pôsobí ako denný doktorand na Katedre ekonómie na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a zároveň je poslancom v miestnej samospráve. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje úlohe a funkciám štátu v malej otvorenej ekonomike v podmienkach 21. storočia.

Abstract
Life with the debt is becoming a trend, which is a part not only of households but also other entities of the private and public sector. Development trends of public debt in Eurozone in recent years indicate that the debt crisis deepens. Even the debt of Slovakia continues to grow; while in 2009 was the public debt at 35, 6 % of GDP, at the end of 2013 increased to 55, 4 % of GDP. More than 97 % of the total public debt consists of central government debt; the remaining part consists of the regional and local self-governments debts. Although in 2012 the self-governments have contributed to a reduction in total public debt by 0, 1 %, an important part of recovery of public finances is constantly guarding the debt of all levels of public administration. The object of our research is the public debt of Slovakia regard to its decomposition. The aim of this paper is to compare the development of the self-governments debts, quantify their tax revenues and capital expenditures and determine degree of dependence between the evaluated variables. For the evaluation of secondary data we use the quantitative correlation analysis.
Keywords: public debt, self-government, tax revenues, capital expenditures

[1] Adresa pracoviska: Katedra ekonómie, Ekonomická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica
E-mail: barbora.mazurova@umb.sk
[2] Adresa pracoviska: Katedra ekonómie, Ekonomická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Tajovského 10, 975 90 Banská Bystrica
E-mail: jan.kollar@umb.sk

Abstrakt
Žitie na dlh sa stáva trendom, ktorý je prirodzenou súčasťou hospodárenia nielen domácností, ale aj ďalších subjektov súkromného a verejného sektora. Na konci roku 2012 verejný dlh SR vyjadrený ako podiel na hrubom domácom produkte dosiahol úroveň 52,4 %, čo predstavuje nárast oproti roku 2011 o takmer 9 %. V roku 2013 verejný dlh opäť vzrástol na hodnotu 55,4% HDP Slovenska, čo svedčí o prehlbujúcej sa zadlženosti krajiny. Viac ako 97 % celkového dlhu verejnej správy tvorí štátny dlh, zvyšnú časť tvorí dlh predovšetkým obcí a vyšších územných celkov (VÚC). Aj keď v roku 2012 prispeli obce a VÚC k zníženiu celkového dlhu o 0,1 %, dôležitou súčasťou uzdravenia verejných financií je aj naďalej stráženie ich dlhov. Vzhľadom na rastúci význam samospráv v kontexte decentralizácie verejnej správy na Slovensku, je predmetom nášho záujmu zhodnotenie vývoja zadlženosti územných samospráv v podmienkach SR. Cieľom state je na základe dekompozície verejného dlhu v Slovenskej republike so zreteľom na územné samosprávy kvantifikovať ich daňové príjmy, kapitálové výdavky a zistiť mieru závislosti medzi sledovanými premennými.
Kľúčové slová: verejný dlh, územná samospráva, daňové príjmy, kapitálové výdavky

Úvod

Od začiatku hospodárskej a finančnej krízy viedli rastúce deficity štátnych rozpočtov, nízky ekonomický rast, ako aj podporné opatrenia finančného sektora k prudkému narastaniu verejných dlhov členských krajín Európskej únie, čo vyústilo do tzv. dlhovej krízy. V roku 2012 bolo 13 z 18 krajín tvoriacich eurozónu v situácii označovanej ako situácia nadmerného vládneho dlhu, čo podľa Maastrichtských kritérií znamená celkovú výšku hrubého dlhu verejnej správy presahujúcu 60 % HDP. Dlhodobá neudržateľnosť verejných dlhov si vyžiadala potrebu návrhov optimálnych konsolidačných balíčkov, ktoré čo najmenej poškodia rast ekonomík. Téma vplyvu fiškálnej politiky na rast HDP je v súčasnosti ostro sledovaná a diskutovaná aj na Slovensku (Pécsyová, 2013).

V odbornej literatúre sa stretávame s viacerými prístupmi k vymedzeniu pojmu verejný dlh (dlh verejnej správy). Podľa IMF je verejný dlh definovaný ako celkové saldo finančných aktív a pasív štátu, a to vrátane salda eventuálnych mimorozpočtových fondov. OECD definuje verejný dlh ako súhrn záväzkov verejného sektora z minulých rokov. Tieto záväzky vznikli v dôsledku financovania rozpočtových schodkov verejného sektora (Zimková, 2005, s. 347).

Peková (2002, s. 483) definuje verejný dlh ako súhrn pohľadávok ostatných ekonomických subjektov voči štátu, jednotlivým stupňom územnej samosprávy, verejným fondom a ostatným inštitúciám vo verejnom sektore, a to nie len vnútorných (vnútorný dlh), ale aj zahraničných subjektov (vonkajší dlh). Verejný dlh (dlh verejnej správy) sa teda skladá zo štátneho dlhu (dlh ústrednej vlády), dlhu ostatných subjektov verejnej správy a medzinárodných záväzkov. Medzi ostatné subjekty verejnej správy zaraďujeme predovšetkým územnú samosprávu, ktorú predstavujú vyššie územné celky (resp. samosprávne kraje) a obce (resp. miestne samosprávy).

„Už viac ako dve desaťročia sa vo svete, na Slovensku a v Českej republike presadzuje tendencia k decentralizácii a posilneniu úloh a právomocí orgánov miestnej verejnej správy. Ekonomická sebestačnosť miestnych rozpočtov sa v priemyslovo vyspelých krajinách

pohybuje od 10 % (napr. v Holandsku) do 60 % (v niektorých škandinávskych krajinách)“ (Hájek, Králik, 2012, s. 190).

Aktuálna problematika verejných dlhov predstavuje v súčasnosti jednu z ústredných tém väčšiny ekonomík Európskej únie. V tejto súvislosti netreba zabúdať, že verejný dlh nevzniká len činnosťou ústrednej vlády. Hospodárenie územnej samosprávy, ktoré môže byť realizované v niektorých oblastiach aj dlhovým financovaním, zvyšuje výšku dlhu cez kanál prijatých bankových úverov obcí a VÚC (Horváthová, Poór, 2012). V roku 2012 prispeli obce a VÚC v SR k zníženiu celkového dlhu o 0,1 %. Napriek tomu považujeme za dôležitú súčasť ozdravovania verejných financií aj naďalej „stráženie“ ich dlhov. Samotní zástupcovia samosprávnych krajov ako aj Združenie miest a obcí ako ich reprezentant v Memorande o spolupráci s vládou SR vyjadrilo snahu podieľať sa na stabilizácii a konsolidácii verejných financií. Zaviazalo sa vzájomne koordinovať svoju rozpočtovú politiku s vládou a zabezpečiť v roku 2013 zníženie deficitu verejných financií na 2,9 % HDP.

Aj keď zadlženosť územných samospráv nepredstavuje veľký podiel na celkovom verejnom dlhu, pre obce a VÚC môže znamenať vážne problémy. To vytvára priestor pre hlbšiu analýzu, ktorá predstavuje komplexnejší pohľad na verejný dlh na Slovensku nielen z pohľadu ústrednej vlády. V príspevku orientujeme našu pozornosť predovšetkým na dekompozíciu verejného dlhu na Slovensku so zameraním na jeho vývoj v podmienkach územných samospráv. Cieľom state je na základe dekompozície verejného dlhu v Slovenskej republike so zreteľom na územné samosprávy kvantifikovať ich daňové príjmy, kapitálové výdavky a zistiť mieru závislosti medzi sledovanými premennými. V súlade s cieľom ďalej analyzujeme fungovanie a predovšetkým financovania územných samospráv.

Vyššie územné celky (ďalej len „VÚC“) predstavujú samostatnú súčasť systému verejnej správy, ktorá je charakteristická oddelením výkonu od štátnej správy. Oddelenie štátnej správy a samosprávy predstavuje možnosť tvorby samostatnej regionálnej politiky volenými predstaviteľmi (predseda samosprávneho kraja, zastupiteľstvo samosprávneho kraja), ktorá by mala prispievať k napĺňaniu potrieb spravovaného územia. Z pohľadu regionálnej politiky je VÚC územne vymedzený priestor na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej ekonomickej, sociálnej, štrukturálnej, či inovačnej politiky – má za úlohu uspokojovať potreby vyvolané vlastným aktívnym prístupom alebo ako reakciu na impulzy z vonkajšieho prostredia. Typickou vlastnosťou ekonomického regiónu je stanovenie priorít a cieľavedomá aktivita previazaná stratégiou (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ďalej len „PHSR“) na ich dosiahnutie. Z hľadiska realizácie moci je pre región kľúčová miera centralizácie a decentralizácie – do akej miery má región (regionálna vláda) kompetencie a zodpovednosť za riadenie územia (Hudec a kol., 2009).

Obec je samostatným územným samosprávnym a správnym celkom Slovenskej republiky, združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt, samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami a jej základnou úlohou pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

V Slovenskej republike je zriadených osem samosprávnych krajov a 2890 obcí (k 31. 12. 2012), ktoré sú právnickými osobami samostatne hospodáriacimi s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami; zabezpečujú a chránia práva a záujmy svojich obyvateľov. Základnými

zákonmi, upravujúcimi pôsobnosť samospráv sú zákon o obecnom zriadení a zákon o samosprávnych krajoch.

Verejný dlh Slovenskej republiky

Verejný dlh (dlh verejnej správy) zohráva čoraz významnejšiu úlohu vo fiškálnych pravidlách Európskej únie, a teda aj na národnej úrovni. Podľa Súhrnnej výročnej správy Slovenskej republiky za rok 2012, verejná správa hospodárila podľa metodiky ESA 95 v roku 2012 so schodkom 3 230 103 tis. EUR (4,5 % HDP). Oproti roku 2011 sa schodok znížil o 0,6 % HDP. Celkové príjmy verejnej správy SR za rok 2012 podľa metodiky ESA 95 dosiahli 23 618 955 tis. EUR a celkové výdavky verejnej správy SR za rok 2012 podľa metodiky ESA 95 dosiahli 26 849 058 tis. EUR.

Hrubý dlh verejnej správy podľa metodiky ESA 95 dosiahol k 31. 12. 2012 výšku 37 244 523 tis. EUR (52,4 % HDP). Dlh verejnej správy sa v roku 2012 oproti roku 2011 zvýšil o 7 333 261 tis. EUR, čo zodpovedá nárastu jeho podielu na HDP o 9 percentuálnych bodov. Hlavným faktorom nárastu dlhu bola výška hotovostného schodku štátneho rozpočtu vo výške 5,4 % HDP. Nárast dlhu o 2,9 % HDP bol spôsobený zvýšením hotovostnej rezervy v rámci systému štátnej pokladnice a záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z účasti na záchranných finančných mechanizmoch eurozóny prispeli k nárastu dlhu spolu vo výške 2,3 % HDP. Rast nominálneho HDP prispel k medziročnému zníženiu podielu dlhu na HDP o 1,3 percentuálneho bodu.

V rámci Európskej únie (27 krajín) dosiahlo 8 krajín vyšší schodok a 18 krajín dosiahlo vyšší dlh verejnej správy ako Slovenská republika. Priemerný schodok EÚ 28 bol 3,9 % HDP a priemerný dlh verejnej správy EÚ 27 bol 85,1 % HDP. V nasledujúcom grafe je znázornená komparácia dlhu verejnej správy EÚ 27, Slovenskej republiky a Českej republiky za obdobie rokov 2006 až 2013.

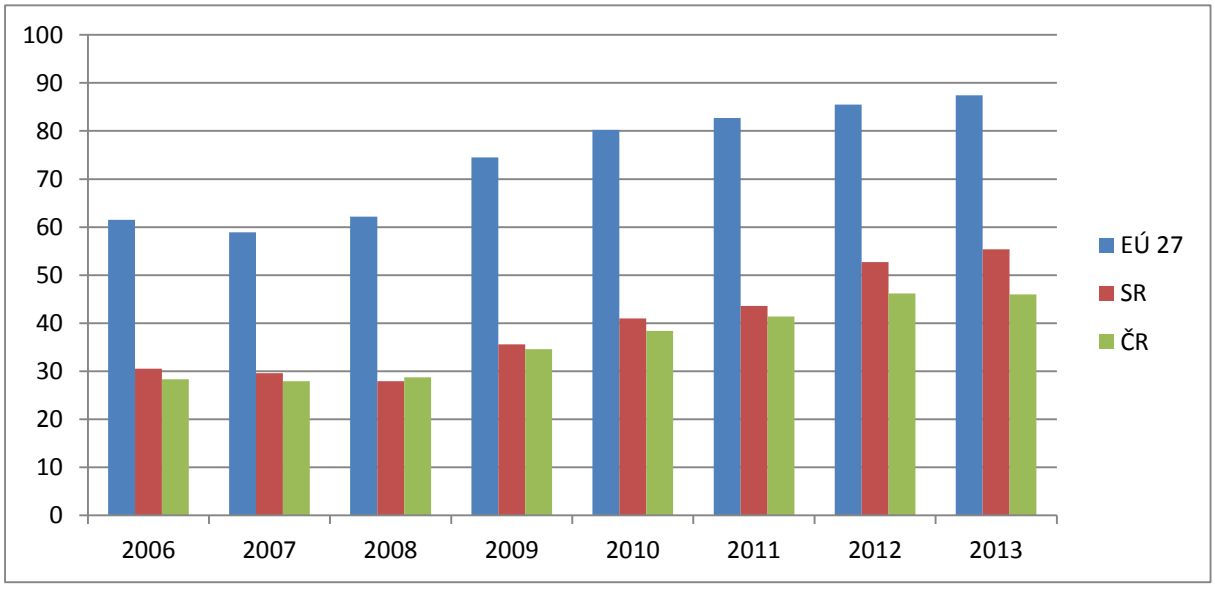

Graf. 1 – Dlh verejnej správy v % vyjadrení.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu.

V nasledujúcej tabuľke je naznačená štruktúra dlhu verejnej správy podľa metodiky tzv. maastrichtského dlhu za obdobie rokov 2010 až 2012. Podľa ESA 95 príručky vládneho deficitu a dlhu je maastrichtský dlh vymedzený nasledovne: Maastrichtský dlh predstavuje konsolidovaný súčet všetkých nesplatených záväzkov sektora verejnej správy ku koncu roka, resp. štvrťroka v menovitej (nominálnej) hodnote, ktoré vznikli na základe prijatých vkladov, emitovaných cenných papierov iných ako akcie (okrem finančných derivátov) a prijatých pôžičiek, ale zásadne bez záväzkov z nesplatených úrokov (MF SR). Stráženie a zmierňovanie verejných dlhov je spojené v krajinách Európskej únie predovšetkým s Maastrichtskými kritériami, ktoré vytvárajú rámec pre realizáciu krátkodobej a dlhodobej fiškálnej politiky, ktorá tvorí jednu zo súčastí realizácie výkonu stabilizačnej hospodárskej politiky.

	k 31.12.2010	k 31.12. 2011	k 31.12.2012	2011/2012
Ústredné rozpočtové organizácie	25 825 045	28 771 698	36 166 600	7 394 902
Fond národného majetku SR	16 031	15 838	15 693	-145
Verejné vysoké školy	339	10	3	-7
Rozhlas a televízia Slovenska	167	104	36	-68
Príspevkové organizácie štátne	280	803	1 256	453
Vyššie územné celky	408 601	426 847	423 381	-3 466
Príspevkové organizácie VÚC	129	116	82	-34
Obce	1 373 542	1 290 629	1 258 627	-32 002
Príspevkové organizácie obcí	675	1 146	1 161	15
Neziskové organizácie obcí	414	89	34	-55
Verejná správa spolu	27 625 223	30 507 280	37 866 873	7 359 593
Konsolidácia	626 845	596 018	622 350	26 332
Verejná správa spolu konsolid.	26 998 378	29 911 262	37 244 523	7 333 261
% z HDP	41,0	43,4	52,4	9,0

Tab. 1. Štruktúra dlhu verejnej správy podľa jednotlivých subjektov verejnej správy (tis. EUR).
Zdroj: Súhrnná výročná správa SR za rok 2012, MF SR

Z hľadiska štruktúry nekonsolidovaného dlhu mali najvyšší príspevok k dlhu na Slovensku v roku 2012 ústredné rozpočtové organizácie vo výške 36 166 600 tis. EUR (50,9 % HDP), nasledované obcami vo výške 1 258 627 tis. EUR (1,8 % HDP) a vyššími územnými celkami vo výške 423 381 tis. EUR (0,6 % HDP).

Postavenie územných samospráv v systéme verejnej správy na Slovensku

Formovanie verejnej správy na Slovensku môžeme datovať od vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993. Charakteristickým znakom verejnej správy v SR je oddelenie štátnej správy od samosprávy, čo je výsledkom realizácie duálneho spôsobu výkonu verejnej správy. Uplatňovanie tohto modelu prispieva k vytváraniu priestoru pre podporu samostatnosti v riadení územia v podmienkach územnej samosprávy. Realizácia výkonu štátnej správy v podmienkach územných samospráv je upravená zákonom NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, ktorý vymedzuje rozsah kompetencií štátnej správy delegovaný do prenesených kompetencií

na úroveň územných samospráv. Ako už bolo uvedené, územné samosprávy sú v podmienkach SR reprezentované VÚC a miestnymi samosprávami resp. obcami, ktoré disponujú právomocou vykonávať prenesené kompetencie štátnej správy a originálne kompetencie. Miestne samosprávy (NUTS V) majú v SR dlhodobejšiu tradíciu v porovnaní s VÚC a základný právny rámec, ktorý vymedzuje ich postavenie je zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Vznik VÚC, t. j. regionálnej samosprávy (NUTS III) v roku 2001 bol spojený s potrebou vytvorenia regionálnej samosprávy. Postavenie VÚC upravuje zákon NR SR č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov.

Posilňovanie decentralizačných tendencií na Slovensku spojených s fiškálnou decentralizáciou vytvára priestor pre kreovanie vlastnej regionálnej a miestnej ekonomiky, ktorá dotvára spolu s vrcholovou hospodárskou politikou kontext verejnej politiky. V súvislosti s výkonom verejnej politiky na nižších úrovniach verejnej správy vzniká priestor pre jej samostatnú tvorbu, ktorá je determinovaná kompetenciami. Zásada subsidiarity by mala napomáhať tomu, aby sa intervenčné opatrenia uplatňované miestnymi alebo regionálnymi orgánmi realizovali na základe ekonomicko-sociálneho stavu územia. Základným predpokladom pre uvedenú aktivitu je existencia nástrojov, ktoré by dovoľovali zasiahnuť do fungovania územnej samosprávy a rovnako aj právomoc disponovať finančnými prostriedkami, ktorých alokácia je zabezpečovaná cez vlastné rozpočty. Môžeme konštatovať, že v podmienkach Slovenskej republiky sú uvedené predpoklady regionálnej a miestnej ekonomiky naplnené, z čoho vyplýva právomoc spravovať a napomáhať rozvoju územia už na najnižšej úrovni verejnej správy (miestnej samosprávy).

Za všeobecne koncipovaný predpoklad intervencie miestnej alebo regionálnej vlády do miestneho rozvoja môžeme považovať zlyhávanie trhu a externality, ale aj globalizáciu, transformáciu miestnych ekonomík, pretrvávajúci problém zvýšenej miery nezamestnanosti, demografický vývoj atď. Predstavitelia miestnych a regionálnych samospráv majú k dispozícii menej nástrojov ako centrálna vláda, preto ich aktivity majú selektívny dopad na územie. Napriek tomu, miestna a regionálna úroveň vlády predstavuje dôležitú aktivitu štátu v tvorbe „zdravého“ prostredia nie len pre obyvateľov, ale aj pre podnikateľov. Miestne a regionálne vlády sa stávajú čoraz viac aktívnejšie v podpore podnikateľských aktivít, čoho výsledkom môže byť pokračujúca podpora rozvoja územia (Hudec a kol., 2009).

Základný nástroj finančného riadenia územných samospráv sú ich rozpočty, ktoré im umožňujú alokovať finančné prostriedky spôsobom, ktorý má prispievať k napĺňaniu cieľov stanovených v ich PHSR. Bez možnosti nároku na tvorbu samostatného rozpočtu by sa strácal zmysel samosprávnej zodpovednosti, ktorá je predpokladom výkonu samosprávnej ekonomiky. Podľa zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy (zákon NR SR č. 583/2004 Z. z.) medzi prímy územných samospráv zaraďujeme výnosy miestnej dane, nedaňové príjmy z vlastníctva a prevodu majetku, podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu, dotácie zo štátneho rozpočtu, prostriedky z Európskej únie a iné. Najväčší objem finančných prostriedkov v rozpočtoch samospráv predstavujú podiely na výnose dane z príjmov fyzických osôb (ďalej len „DPFO“). „Teória podielovú daň charakterizuje ako daň, ktorá je vyberaná centrálne, na štátnej úrovni a to prostredníctvom daňových úradov, pričom jej výnos sa prerozdeľuje podľa vopred určených kritérií. Chápeme ju ako transfer v rámci finančných vzťahov medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy –

medzi štátnym rozpočtom a rozpočtami obcí, ale aj štátnym rozpočtom a rozpočtami VÚC. „De facto“ ju považujeme za vlastný daňový príjem rozpočtov územných samospráv, ale „de iure“ za cudzí finančný zdroj, pretože ich územná samospráva získava do svojich rozpočtov z centrálnych zdrojov“ (Zelenák, 2013, s. 379).

Súčasný systém financovania územných samospráv na Slovensku môže predznamenávať aj po skúsenostiach z minulého obdobia - výpadok podielovej dane v roku 2009, naďalej hrozbu vyplývajúcu z pretrvávajúceho spôsobu financovania s minimálnymi zmenami, ktoré boli od „prepuknutia“ krízy zrealizované. Negatívne vplyvy výpadku podielovej dane sa netýkali len finančnej oblasti, ale zasiahli fungovanie samospráv vo viacerých oblastiach.

„Finančná a hospodárska kríza mala priame dopady na výkon pôsobnosti obcí, ich financovanie a ekonomickú stabilitu. Prejavy a dopady finančnej a hospodárskej krízy na obce mali svoje osobitosti, ktoré boli ovplyvnené nasledovnými skutočnosťami:

- zníženie transferu dane z príjmov fyzických osôb oproti predpokladom v roku 2009,
- oneskorenie dopadov finančnej a hospodárskej krízy,
- zhoršenie sociálnej situácie najmä u časti obyvateľstva postihnutého prepúšťaním a finančná participácia obcí na riešení problémov a s tým spojené zvýšenie výdavkov obcí na sociálnu oblasť (jednorazová sociálna výpomoc, zriaďovanie kontaktných miest na pomoc sociálne odkázaným a pod.),
- záväzok obcí hľadať rezervy a úspory vo svojej činnosti definovanej v Memorande o spolupráci pri riešení dopadov finančnej a hospodárskej krízy na slovenskú spoločnosť“ (ZMOS, 2009).

Uvedené negatívne skutočnosti vyvolávajú množstvo otázok spätých s vývojom dlhov územných samospráv na Slovensku, a tým vytvárajú aj v súčasnosti priestor pre prehodnocovanie systému ich financovania.

Kritériá a váhy rozdeľovania výnosu dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov obcí a rozpočtov VÚC určuje nariadenie vlády SR č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov. S účinnosťou od 1.1.2014 došlo k zmene, podľa ktorej sa na výnose podielovej dane podieľajú obce na úrovni 67 % a VÚC vo výške 21,9 %. Ostávajúci podiel dane z príjmov fyzických osôb je príjmom štátneho rozpočtu v celkovom objeme 11,1 %. Aktuálne dianie ukazuje, že uvedené posilnenie prerozdeľovania podielovej dane naďalej nenapĺňa očakávania samospráv na Slovensku, čo vyúsťuje do diskusií o ďalšom percentuálnom navýšení podielovej dane v prospech samospráv od začiatku roka 2015. Domnievame sa, že nie len zmeny, ktoré súvisia s prerozdeľovaním podielovej dane môžu vytvárať krátkodobé pozitívne efekty, ktoré samosprávy na Slovensku pocítia, ale vzhľadom na udalosti z minulých rokov je potrebné diskutovať o systémových zmenách v oblasti ich financovania. Aj keď v súčasnosti existuje diferenciácia kritérií pre prerozdeľovanie podielovej dane, ktorá zohľadňuje špecifiká samospráv, aktuálny systém financovania je potrebné zmeniť vo viacerých oblastiach tak, aby čo najviac eliminoval negatívne vplyvy, ktoré v stati uvádzame. Rôzna výška podielovej dane, ktorá plynie do ich rozpočtov je spojená s kritériami výpočtu podielu.

Na nasledujúcom grafe je možné sledovať rastúci trend vo vývoji príjmov z DPFO na Slovensku, ktorý je ovplyvňovaný tak ekonomickým cyklom, ako aj hospodárskou politikou vo fiškálnej oblasti. Keďže DPFO predstavuje na Slovensku jedinú podielovú daň, ktorá tvorí

základ financovania územných samospráv, pokles celkového objemu DPFO sa automaticky prejaví aj v rozpočtoch územných samospráv tak, ako tomu bolo v roku 2009.

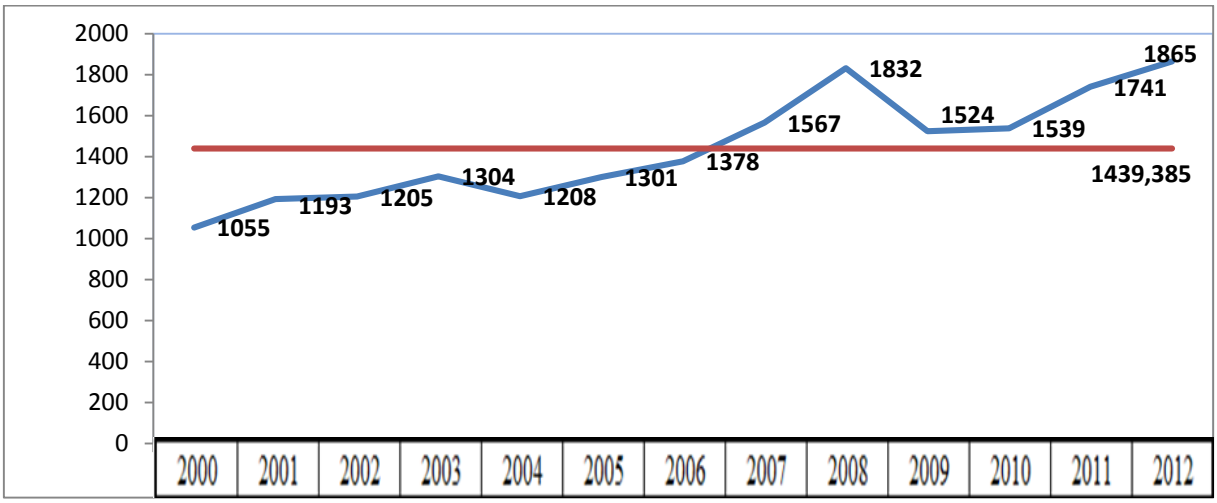

Graf 2 - Vývoj príjmov z DPFO (podielová daň) v SR v mil. €.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe štátnych záverečných účtov MF SR.

Na základe údajov z grafu 2 sme vyčíslili pomernú štandardnú odchýlku v sledovanom časovom rade a dospeli sme k záveru, že jej hodnota je na úrovni σ = 18,14 %, čo znamená priemernú hodnotu vychyľovania objemu dane z príjmov fyzických osôb od jej priemernej hodnoty v časovom rade. Táto skutočnosť predznamenáva značnú variabilitu, ktorú je vhodné brať na zreteľ s ohľadom na budúci vývoj pri súčasnom modeli financovania samospráv na Slovensku. Variačné rozpätie dosahuje hodnotu R = 810 mil. €, tzn. že pri porovnaní hraničných rokov 2000 a 2012 došlo približne k 77 % nárastu celkového objemu dane z príjmov fyzických osôb, čo môžeme považovať za pozitívnu skutočnosť vzhľadom k jej variabilite.

Vývoj po roku 2009 naznačuje pozitívny trend zvyšovania objemu prostriedkov, ktoré sú následne prerozdeľované. Ale bude tomu vždy tak? Vie niekto zaručiť, že tento trend bude pokračovať aj v ďalších rokoch a nebudeme svedkami okolností podobných scenáru z roku 2009? Situácia, ktorej samosprávy musia čeliť, už v súčasnosti jasne naznačuje nedostatočnosť finančných prostriedkov na zabezpečovanie kompetencií tak, aby zodpovedali primeranej kvalite. Úvahy o budúcom navýšení podielu DPFO v prospech miestnych samospráv na úroveň 70,3 % (podľa návrhov ZMOS) sa nám javia ako nepostačujúce vzhľadom na citlivosť DPFO odzrkadľujúcej širšie hospodársko-politické súvislosti. Vysoká otvorenosť slovenskej ekonomiky a následné rýchle „prelievanie“ vonkajších nepriaznivých vplyvov si vyžaduje čo najviac systémových riešení aj v tejto oblasti, aby sme sa nemuseli učiť na vlastných chybách a najmä eliminovali nepriaznivé riziká v čo najväčšej miere. Jednou z možností by bolo vytvorenie alebo opätovné „znovuzrodenie“ daňového mixu. Okrem jednej podielovej dane by mohli byť riešením napr. dve, ako je tomu v Českej republike, kde okrem DPFO je podielovou daňou aj daň z pridanej hodnoty. Uvedená zmena nepredstavuje univerzálne a jedno možné riešenie, ale vytvára priestor pre prehodnocovanie súčasného modelu financovania územných samospráv. Naša úvaha vyplýva z veľkej

cyklickosti podielovej dane na Slovensku, čo s miernym časovým oneskorení v jej nepriaznivom vývoji ovplyvní aj nižšie úrovne verejnej správy.
Vzhľadom na cieľ state v nasledujúcej časti analyzujeme vývoj daňových príjmov a kapitálových výdavkov na úrovni územných samospráv v nadväznosti na ich verejné dlhy, ktoré môžu byť ovplyvňovaný ich vývojom.

Interpretácia výsledkov kvantitatívnej analýzy

Cieľom state je na základe dekompozície verejného dlhu v Slovenskej republike so zreteľom na územné samosprávy kvantifikovať ich daňové príjmy, kapitálové výdavky a zistiť mieru závislosti medzi sledovanými premennými. Výsledky interpretujeme samostatne pre VÚC a miestne samosprávy.
Údaje o celkovom dlhu obcí (VÚC) sú počnúc rokom 2012 preberané od MF SR, pričom sa jedná o tzv. "zákonné kritérium", teda dlh podľa § 17 ods. 8) Zákona 583/2004 Z. z. (nezapočítavajú sa záväzky z úverov poskytnutých z bývalých štátnych fondov a Štátneho fondu rozvoja bývania, a tiež záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Dlh je uvádzaný v pomere k bežným príjmom za predchádzajúci rok a podľa zákona by nemal presiahnuť úroveň 60 % a objem ročných splátok návratných zdrojov financovania nesiem byť vyšší, ako 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka. Uvedená právna úprava vytvára limit v rámci, ktorého môžu VÚC využívať návratné zdroje financovania. Porovnanie zadlženosti jednotlivých samosprávnych krajov v roku 2012 znázorňujeme v grafe 3.

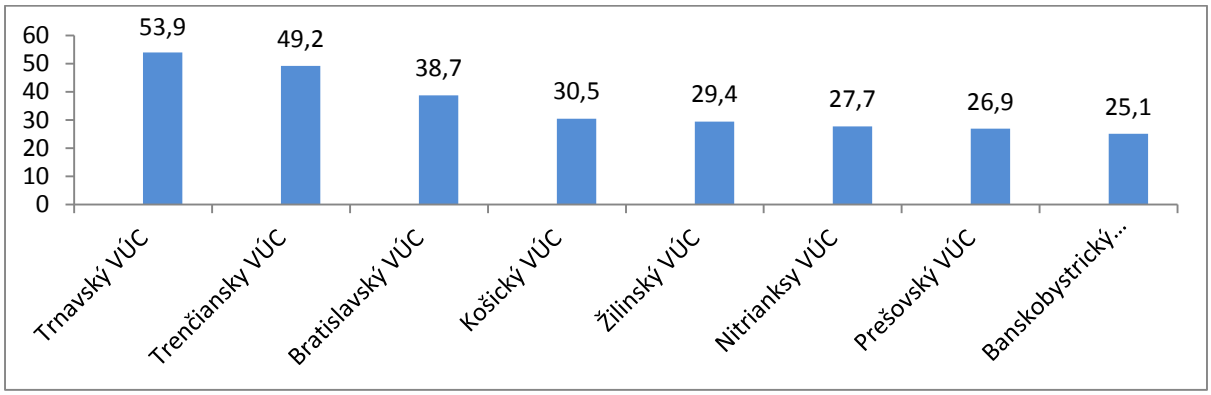

Graf 3 - Komparácia zadlženosti VÚC v SR v r. 2012.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z www.ineko.sk.

Interpretácia výsledkov analýzy VÚC

Podľa nemeckého „zlatého pravidla“ sú rozpočtové deficity prijateľné iba vtedy, ak zodpovedajú verejným investičným výdavkom. Verejné investície sú zdrojom hospodárskeho rastu, ktorý vytvára prostriedky potrebné na splácanie pôžičiek. Nemecké „zlaté pravidlo“ predpokladá, že verejné investície sa pohybujú na úrovni 3 % HDP. Z uvedeného predpokladu budeme vychádzať aj pri sledovaní vývoja kapitálových výdavkov jednotlivých regiónov SR. Vzhľadom na to, že výška deficitov verejných rozpočtov je jeden z faktorov, ktoré ovplyvňujú výšku verejného dlhu, vyslovujeme hypotetickú domnienku, že čím sú kapitálové výdavky VÚC vyššie, tým je verejný dlh tohto regiónu vyšší.

H1 : Predpokladáme, že existuje priama závislosť medzi výškou kapitálových výdavkov VÚC a ich verejným zadlžením.

Ako sme uviedli v predchádzajúcom texte, najdôležitejší zdroj príjmov rozpočtov územných samospráv sú daňové príjmy, predovšetkým výnos podielovej dane a daň z motorových vozidiel. Okrem toho, daňové príjmy sú pomerne stálym a predpokladateľným zdrojom ich príjmov. Na základe toho vyslovujeme predpoklad, že čím sú daňové príjmy VÚC vyššie, tým je verejný dlh tohto regiónu nižší.

H2 : Predpokladáme, že existuje nepriama závislosť medzi výškou daňových príjmov VÚC a ich verejným zadlžením.

Na základe stanoveného cieľa príspevku sa v kvantitatívnej analýze zameriame na vyhodnotenie sekundárnych zdrojov v oblasti finančného hospodárenia VÚC v rokoch 2006 – 2012. Štatistické vyhodnocovanie údajov je zamerané na zisťovanie miery závislosti medzi sledovanými údajmi (znakmi), ktoré sú spojené s výškou celkového dlhu VÚC (neskôr aj obcí) a objemom daňových príjmov a kapitálových výdavkov. Pri štatistickom vyhodnocovaní vychádzame z údajov, ktoré sú výsledkom skutočného hospodárenia územných samospráv v jednotlivých rokoch. Pozornosť upriamime na vyjadrenie závislosti medzi jednotlivými znakmi počas sledovaného obdobia v každom VÚC samostatne, aby sme mohli metódou komparácie v rámci jednotlivých VÚC dospieť k zovšeobecneniu spracovaných údajov. Pri výpočtoch budeme využívať štatistický softvér SPSS, ktorého výstupy budeme interpretovať. Využitím Pearsonovho korelačného koeficientu vyjadríme existenciu závislosti resp. nezávislosti medzi sledovanými znakmi na hladine významnosti $\alpha = 0{,}05$. Na základe viacfaktorovej korelačnej analýzy medzi závislou premennou (y) a nezávislými premennými (x) výškou daňových príjmov a kapitálových výdavku bude možné kvantifikovať miery závislosti. Počet pozorovaní (n), ktoré sú predmetom analýzy je 7. Pearsonov korelačný koeficient môže nadobúdať hodnoty z intervalu (-1,1) pričom podľa Pacákovej (2003) ak je hodnota koeficientu vyššia ako 0,8 resp. menšia ako – 0,8 hovoríme o vyššej miere závislosti. Ak sú jeho hodnoty v rozmedzí 0,4 až 0,8 resp. -0,4 až -0,8 hovoríme o strednej závislosti. Ak sa koeficient korelácie nachádza v rozhraní 0,1 až 0,4, alebo -0,1 až 0,4 hovoríme o slabej intenzite závislosti.

VÚC	Korelačný koeficient (1)	Korelačný koeficient (2)
Bratislava	0,839	0,12
Trnava	0,881	-0,96
Nitra	0,907	0,101
Banská Bystrica	0,836	-0,71
Žilina	0,892	0,449
Trenčín	0,824	0,437
Prešov	0,489	0,099
Košice	0,776	0,439

Tabuľka 2 - Výsledky testovacej štatistiky.
Zdroj: Vlastné spracovanie.
Vysvetlivky:
Korelačný koeficient 1: vyjadruje intenzitu závislosti medzi celkovým dlhom VÚC a daňovými príjmami v rokoch 2006 – 2012.
Korelačný koeficient 2: vyjadruje intenzitu závislosti medzi celkovým dlhom VÚC a kapitálovými výdavkami 2006 – 2012.

Výsledky testovacej štatistiky (tabuľka 2) naznačujú, že medzi sledovanými znakmi v rokoch 2006 – 2012 existuje priama závislosť. V rámci vyjadreného korelačného koeficienta (1) môžeme konštatovať, že vo všetkých VÚC existuje vysoká miera priamej závislosti medzi vývojom dlhu a zmenou vo objeme daňových príjmov. Najsilnejšiu mieru závislosti je možné sledovať v Nitrianskom kraji a zároveň najnižšiu intenzitu závislosti počas sledovaného obdobia v Prešovskom kraji. V prípade korelačného koeficientu (2) môžeme zhodnotiť, že medzi zmenou kapitálových výdavkov a dlhov samosprávnych krajov existuje priama závislosť s nižšou mierou intenzity. Výnimky predstavujú VÚC Banská Bystrica a Trnava, kde medzi sledovanými znakmi existuje stredne silná, až silná nepriamoúmerná závislosť, čo sme predpokladali skôr v rámci korelačného koeficientu (1).
Na základe výsledkov kvantitatívnej analýzy sme potvrdili náš predpoklad, že s nárastom kapitálových výdavkov samosprávnych krajov rastie ich zadlženosť. Zároveň sme dospeli k záveru, že rast daňových príjmov samosprávnych krajov nemusí prispievať k znižovaniu ich zadlženosti. Uvedený fakt môže byť spôsobený poddimenzovaným objemom finančných zdrojov z podielovej dane VÚC, ktoré tvoria najvyššiu zložku ich príjmov.
V nasledujúcej tabuľke prezentujeme percentuálny podiel dlhu VÚC vzhľadom k celkového verejnému dlhu verejnej správy v SR. VÚC sa podieľajú na celkovom dlhu v rozmedzí od 0,68 % v roku 2006 po 1,69 % v roku 2009. Trendy v dlhovej dynamike sú spojené s legislatívnou úpravou, ktorá vymedzuje možnosti zadlžovania samospráv. Klesajúca tendencia zadlžovania môže byť spôsobená aj splácaním záväzkov z minulých období do roku 2009.

Roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podiel dlhu VÚC na celkovom verejnom dlhu SR v %	0,68	1,17	1,72	1,69	1,51	1,41	1,02

Tabuľka 3 - Percentuálny podiel dlhu VÚC na celkovom verejnom dlhu Slovenskej republiky.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe štátnych záverečných účtov MF SR 2006 – 2012.

Interpretácia výsledkov analýzy miestnych samospráv

Kvantitatívnu analýzu v oblasti zadlžovania miestnych samospráv rozpracúvame s využitím rovnakého prístupu ako v prípade analýzy VÚC. Miestne samosprávy predstavujú v SR najnižšiu úroveň verejnej správy, ktorá disponuje originálnymi a prenesenými kompetenciami, ktorých výkonom dochádza k zabezpečovaniu okruhu verejných statkov. Ďalším cieľom state je kvantifikovať celkový objem daňových príjmov v oblasti miestnych daní, ktoré sú fakultatívnymi daňami a rovnako objem daňových príjmov z podielovej dane za všetky obce na Slovensku. Zároveň vymedzíme trend vývoja kapitálových výdavkov a celkového dlhu obcí a interpretujeme zistenia. Analýzu v prípade miestnych samospráv spracovávame za roky 2008 až 2012 z dôvodu obmedzenej dostupnosti údajov.
Na základe tabuľky 4 môžeme konštatovať, že celkový objem príjmov z miestnych daní má rastúcu tendenciu, ale zároveň pri porovnaní s celkovým objemom dane z príjmov fyzických osôb je ich výška výrazne nižšia. Nasvedčuje to tomu, že hlavným zdrojom finančných prostriedkov v podmienkach miestnych samospráv je podielové daň. Na základe spracovanej tabuľky môžeme konštatovať, že miestne dane sa na celkových vlastných príjmoch miestnych samospráv podieľajú v rozmedzí od 30, 43 % v roku 2008 až po 42, 88 % v roku 2010.

Väčšiu časť objemu finančných prostriedkov získavajú miestne samosprávy z podielovej dane, ktorej celkový výnos je ovplyvňovaný viacerými faktormi a vplyvy na jednotlivé miestne samosprávy v podobe jej nepriaznivého vývoja môžu byť výrazné.

Roky	2008	2009	2010	2011	2012
DPFO (podielová daň) v EUR	1292004381,6	1206767011,0	995163173,0	1179010610,0	1196863762,5
Miestne dane v EUR	393204640,5	413469622,0	426696063,0	439882323,0	477305760,3
Daňové príjmy spolu	1685209022	1620236633	1421859236	1618892933	1674169523

Tabuľka 4 - Vývoj daňových príjmov miestnych samospráv v Slovenskej republike.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z datacentra SR.

V nasledujúcej tabuľke prezentujeme vývoj kapitálových výdavkov miestnych samospráv v absolútnom vyjadrení, aby sme mohli využitím korelačnej analýzy naplniť jeden z cieľov príspevku.

Roky	2008	2009	2010	2011	2012
Kapitálové výdavky v EUR	751954856	849470856	1095752004	851915269	658462912

Tabuľka 5 - Vývoj kapitálových výdavkov miestnych samospráv v Slovenskej republike.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z datacentra SR.

Vývoj kapitálových výdavkov nemá rovnomerný trend, čo je spojené s ich účelom využívania. „Potreba a snaha o rozširovanie obecného majetku je evidentná a vyplýva jednak z nedostatku disponibilného majetku potrebného na zabezpečenie rozširujúcich sa kompetencií, jednak zo značnej opotrebovateľnosti majetku a čo je dôležité zo súčasných i budúcich rozvojových potrieb obce. Kapitálové výdavky sú spojené s obstaraním kapitálových aktív, t. j. konkrétne s nákupom budov, stavieb, pozemkov, kancelárskeho vybavenia, kancelárskych prístrojov a zariadení, s nákupom dopravných prostriedkov a strojových zariadení a hlavne s investičnými nákladmi spojenými s realizáciou stavieb vrátane projektovej dokumentácie ako aj rekonštrukciou budov a strojov“ (Papcunová, Balážová, 2006, s. 99). Bez uvedených aktivít by bolo takmer nemožné zabezpečovať rozvoj územia, tak v podmienkach obcí (miestnych samospráv) ako aj v podmienkach vyšších územných celkov. Aj to bol jeden z dôvodov skúmania, pre ktorý sme sa zamerali skúmať vzťah medzi hodnotou dlhu a vývojom kapitálových výdavkov, kde sa nám potvrdila kauzalita, ktorú sme čiastočne aj predvídali. Zdroje financovania kapitálových aktivít sú vo väčšej miere získavané z cudzích zdrojov, čo vedie k zadlžovania, ale rovnako môžu byť v prospech kapitálových aktivít využívané prostriedky z aj vlastných zdrojov samospráv napr. z prebytku rozpočtového hospodárenia. Na základe účelu kapitálových výdavkov na ktoré sú určené, nemôžeme považovať nami zistené skutočnosti v podmienkach Slovenskej republiky za negatívne. Zmyslom kapitálových aktivít je napomáhať jednoznačne rozvoju územia, čo je bezpochyby

poslaním samosprávy, ako takej. Vychádzajúc z podobných predpokladov ako pri analýze VÚC formulujeme nasledovnú hypotetickú domnienku.

H1 : Predpokladáme, že existuje priama závislosť medzi výškou kapitálových výdavkov miestnych samospráv a ich verejným zadlžením.

Ako sme uviedli v predchádzajúcom texte, najdôležitejší zdroj financovania miestnych samospráv sú daňové príjmy, predovšetkým výnos podielovej dane a miestnych daní. Na základe toho vyslovujeme ďalší predpoklad, že čím sú daňové príjmy miestnych samospráv vyššie, tým je hodnota dlhu miestnych samospráv nižšia. Na základe uvedeného formulujeme nasledovnú hypotetickú domnienku.

H2 : Predpokladáme, že existuje nepriama závislosť medzi výškou daňových príjmov miestnych samospráv a ich verejným zadlžením.

Hodnota korelačného koeficientu vyjadrujúceho intenzitu závislosti medzi celkovým dlhom miestnych samospráv a daňovými príjmami v rokoch 2008 až 2012 je 0,52, čo naznačuje priamu stredne silnú závislosť medzi sledovanými premennými. Na základe toho zamietame hypotézu H2 a konštatujeme, že s nárastom daňových príjmov rastie zadlženosť miestnych samospráv.

Hodnota korelačného koeficientu vyjadrujúceho intenzitu závislosti medzi celkovým dlhom miestnych samospráv a kapitálovými výdavkami v rokoch 2008 až 2012 je 0,539, čo naznačuje priamu stredne silnú závislosť medzi sledovanými premennými. Na základe toho prijímame hypotézu H1 a konštatujeme, že s rastom kapitálových výdavkov miestnych samospráv rastie aj ich zadlženosť.

Pri porovnaní testovacej štatistiky s VÚC môžeme konštatovať, že v prípade miestnych samospráv je korelácia medzi výškou kapitálových výdavkov a dlhu miestnych samospráv pomerne vyššia. Naopak, závislosť medzi výškou daňových príjmov a dlhu miestnych samospráv je nižšia v porovnaní s takmer všetkými samosprávnymi krajmi, okrem Prešovského.

Pre úplnosť, v tabuľke 6 prezentujeme percentuálny podiel dlhu miestnych samospráv na celkovom verejnom dlhu Slovenskej republiky.

Roky	2008	2009	2010	2011	2012
Podiel dlhu miestnych samospráv na celkovom verejnom dlhu SR v %	4,83	5,19	5,16	4,64	3,33

Tabuľka 6 - Percentuálny podiel dlhu miestnych samospráv na celkovom verejnom dlhu SR.
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe záverečných účtov MF SR.

Záver

Tendencie verejného dlhu patria v súčasnosti k aktuálnym hospodársko-politickým témam, ktoré sú často spájané s efektívnym vynakladaním verejných prostriedkov. V súvislosti s veľkosťou verejného dlhu sú zdôrazňované negatívne účinky sprevádzajúce zadlžovanie

ekonomiky ako v krátkodobom, tak aj v dlhodobom horizonte. Na základe súčasných poznatkov o verejnom dlhu môžeme skonštatovať, že:

- existencia verejného dlhu môže zapríčiňovať vznik deficitu v nasledujúcom období,
- neustále zvyšovanie veľkosti dlhu so sebou prináša povinnosť uhrádzať úroky, vďaka čomu sa verejný dlh zvyšuje o úroveň dlhovej služby,
- dlhové financovanie hospodárstva môže byť spojené s vytláčaním súkromných investícií vládnymi výdavkami,
- dlhové financovanie obmedzuje manévrovací priestor pri realizácii fiškálnej politiky a negatívne vplýva na stabilizačnú funkciu fiškálnej politiky v širšom slova zmysle,
- úrokové zaťaženie dlhu môže dosiahnuť vysokú hodnotu, keď daná krajina nie je schopná splácať ani dlhovú službu, v tomto krajnom prípade môže byť vyhlásený bankrot krajiny (príklad Grécka) (Kliková, Kotlán a kol., 2012).

Najväčší podiel na celkovej hodnote verejného dlhu v SR má ústredná vláda (viac ako 90 %). Súčasťou verejného dlhu každej krajiny je dlh územnej samosprávy, ktorý má v podmienkach Slovenskej republiky klesajúcu tendenciu v percentuálnom vyjadrení vzhľadom k celkovému dlhu verejnej správy. Uvedeným spôsobom samosprávy prispievajú k znižovaniu celkového verejného dlhu, čo zároveň napomáha napĺňať Maastrichtské kritériá. Aj keď zadlženosť územných samospráv nepredstavuje veľký podiel na celkovom dlhu verejnej správy, pre dané mestá, obce a samosprávne kraje môže znamenať značné finančné problémy. Súčasťou uzdravovania verejných financií by preto malo byť stráženie dlhov nielen na národnej, ale aj na lokálnej úrovni.

V stati sme ďalej naznačili potrebu prehodnocovania súčasného modelu financovania samospráv na Slovensku, a to hlavne z dôvodu negatívneho dopadu finančnej krízy a stále pretrvávajúcich problémov vyplývajúcich z nedostatočnosti financovania ich potrieb. Uvedené skutočnosti môžu v budúcnosti prispievať k nárastu zadlženosti a vytvárať bariéry rozvoja územných samospráv v SR. Na krízu akéhokoľvek druhu sa môžeme pozerať aj z pozitívneho uhla pohľadu, ktorý poskytuje priestor pre prehodnocovanie zaužívaných princípov, systémov a pravidiel, ktoré sa javili ako postačujúce. Ako uvádza Oláh a Šidelský (2010, s. 54), „kríza sa dá aj využiť. Ponúka príležitosti na zmeny v kultúre správania sa, na uskutočnenie opatrení v oblastiach, ktoré kríza odkrýva. Tiež k zefektívňovaniu riadenia a v zmenách v organizačnej štruktúre. Každá krízová situácia vo verejnej správe sa dá využiť tiež k tomu, že vedie k odhaľovaniu talentovaných zamestnancov v štátnej správe a samospráve, preveruje ich schopnosti a ich prípravu v budúcnosti“.

Systémový charakter zmien v oblasti financovania by mohol predstavovať krok vpred smerom k udržaniu súčasného systému verejnej správy na strane jednej, a kvalitnejšiemu zabezpečovaniu kompetencií originálnych a štátom prenesených na strane druhej (za predpokladu nezmenených ostatných podmienok). Výsledky, ku ktorým sme pri spracovávaní state dospeli, môžu naznačovať trendy, ktoré by bolo vhodné uplatňovať aj vzhľadom na vývoj dlhov v podmienkach územnej samosprávy a kauzálnych vzťahov, ktoré sme v kvantitatívnej časti state vyhodnocovali.

Tento článok odporúčala na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda prof. Ing. Mária Uramová, PhD.

Použitá literatúra

1. Bilancia dopadov finančnej a hospodárskej krízy na mestá a obce v roku 2009 a predpoklady na rok 2010. 2009. ZMOS. [online]. [cit. 2014-11-09]
Dostupné z: http://www.jarok.sk/jarok_old/pdf/2010/dopad_krizy_2010.pdf
2. HÁJEK, L., KRÁLIK, J. 2012. *Ekonómia a hospodárska politika v ekonomike SR a ČR*. Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB BB. ISBN: 978-80-557-0473-9.
3. HORVÁTHOVÁ, L., POÓR, P., 2012. Vývoj zadlženosti územných samospráv v SR a EÚ. In: *Ekonomické aspekty v územnej samospráve II*. Recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej korešpondenčnej konferencie. s.126 -132. ISBN 978-80-7097-932-7.
4. HUDEC, O. a kol., 2009. *Podoby regionálneho a miestneho rozvoja*. Košice: EF TUKE. ISBN 978-80-553-0117-4.
5. Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy. [online]. [cit. 2014-11-09]. Dostupné z: http://www.ineko.sk
6. KLIKOVÁ, CH., KOTLÁN, I., 2012. *Hospodářska politika*. Ostrava: Sokrates. ISBN 978-80-86572-76-5.
7. Nariadenie vlády SR č. 668/2004.
8. OLÁH, M., ŠIDELSKÝ, Ľ. 2010. Finančné riadenie a systém kontroly vo verejnej správe. In: *Vybrané problémy vo verejnej správe*. s. 41-55. ISBN 978-80-8105-180-7.
9. PACÁKOVÁ, V., 2003. Štatistika pre ekonómov. Bratislava: Iura Edition. ISBN 8089047742.
10. PAPCUNOVÁ, V., BALÁŽOVÁ, E. 2006. *Majetok obcí*. Slovenská akadémia pôdohospodárskyh vied. ISBN 80-89162-19-3.
11. PÉCSYOVÁ, M. 2013. Odhad vplyvu fiškálnej konsolidácie na rast v SR. In: *Biatec*. Bratislava: Národná Banka Slovenska. č. 4/2013, roč. 21. s 20 – 27. ISSN 1335 – 0900.
12. PEKOVÁ, J., 2002. *Veřejné finance. Úvod do problematiky*. Praha: ASPI Publishing. ISBN 80-86395-21-9.
13. PEKOVÁ, J., 1995. *Finance územní samosprávy*. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-7187-024-2.
14. Štátne záverečné účty MF SR 2006 – 2012.
15. ZIMKOVÁ, E. a kol., 2005. *Verejné financie*. Bratislava: Sprint. ISBN 80-89085-32-6.
16. ZELENÁK, J. 2013. Podielová daň v prostredí súčasnej hospodárskej krízy na Slovensku. In: *The 13th Conference of Postgraduate Students and Young Scientists in Informatics, Management, Economics and Administration*. Pardubice: University of Pardubice, Faculty of Economics and Administration. s. 374 – 386 ISBN 978-80-7395-696-7.
17. Zákon NR SR č. 320/2001 Z. z.
18. Zákon NR SR č. 583/2004 Z. z.
19. Zákon NR SR č. 416/2001 Z. z.
20. Zákon SNR č. 369/1990 Zb.